

Leoš Šatava. Lužičtí Srbové na přelomu 20./21. století. Etnicita – jazyk – historie – kultura. Praha: Epoque, 2020. 332 s. ISBN 978-80-7557-964-5

Profesor Leoš Šatava patří bezpochyby již celá desetiletí mezi naše přední sorabisty. Jen těžko bychom v dnešní české etnologii hledali většího odborníka na problematiku jazyka, kultury a současného vývoje Lužických Srbů. Na základě vlastních dlouhodobých výzkumů včetně badatelských pobytů v Lužici napsal dlouhou řadu odborných textů, především článků. Výsledkům svého bádání v širší oblasti etnických minorit především v Evropě a jejich proměnám a budoucím perspektivám zasvětil hned několik publikací, zmiňme především knihu *Jazyk a identita etnických menšin – možnosti zachování a revitalizace* (Praha 2001). Jistě není od věci připomenout též jeho výrazné angažmá ve Společnosti přátel Lužice, které v letech 2002–2006 dokonce předsedal.

Recenzovaná publikace přináší souhrn většiny vědeckých textů, které Leoš Šatava v letech 1983–2019 s tématem Lužice a Lužických Srbů uveřejnil časopisecky či ve sbornících (některé jsou zkrácené či doplněné). Vzhledem k opravdu značné tematické šíři Šatavových textů je tato antologie rámcově rozčleněna do pěti oddílů, kterým předchází úvodní vysvětlující text.

První oddíl s prostým názvem *Žákladní údaje* přináší hlavně obecnější texty o tom, co je Lužice, kdo jsou Lužičtí Srbové apod., které

umožní i laikovi rychlou orientaci v problematice. Druhá skupina článků byla vytvořena z *Textů s etnologickou a historickou tematikou*, třetí pak nese název *Sociolingvistická zjištění a studie*. Jde o relativně blízká témata, která v podstatě tvořila a tvoří stěžejní oblast autorova vědeckého zájmu o Lužické Srby. Mezi zajisté nejpřínosnější texty můžeme řadit výsledky Šatavova terénního výzkumu v lužickosrbských školách s cílem osvětlit reálný stav užívání srbštiny mladou a nejmladší generací. Třetí část antologie obsahuje Šatavovy *Literárněvědecké studie a recenze*, což dokládá jeho hlubší zájem i v oblasti literárního vývoje a dějin lužickosrbského písemnictví. Dvě osobnější úvahy (projev při oslavách 100. výročí založení Společnosti přátel Lužice v češtině a krátký text v hornolužické srbštině) pak nalezneme v kapitole s názvem *Envoi*. Poslední osobní úvahu Leoše Šatavy přináší *Slovo závěrem* s podtitulem *Mé „stýkání a potýkání se“ s Lužicí*. Pak následuje výběrová bibliografie odborné literatury zaměřené na Lužici a Lužické Srby a v závěsu seznam studií a odborných i populárních textů na toto téma samotného autora.

Závěrečnou částí knihy je anglické resumé. Překvapuje nicméně, že zde není resumé ještě v němčině a alespoň v hornolužické

srbštině. U publikací tohoto typu je uveřejnění vícejazyčných resumé téměř pravidlem. Kniha je v textu doplněna černobílými a barevnými fotografiemi a několika mapami. Na přebalu knihy na přední předsádce je krátká anotace knihy a na zadní předsádce pak fotografie L. Šatavy a jeho stručná biografie.

Připravit takovouto monotematickou antologii je bezesporu velmi dobrý nápad. Dohledávání jednotlivých textů totiž není vždy jednoduché, zvláště textů vyšlých před rokem 1989, a tímto způsobem navíc lépe vynikne autorův široký odborný zájem o Lužické Srby, jejich jazyk, kulturu a dějiny.

Jaroslav Otčenášek (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Eva Kuminková (ed.). Muzea v přírodě. Jedinečná cesta muzejnictví. Rožnov pod Radhoštěm: Národní muzeum v přírodě, 2019. 223 s. ISBN 978-80-87210-72-7

Zřizovací listinou ministerstva kultury z 11. prosince 2018 bylo ustaveno Národní muzeum v přírodě jako reprezentant jednoho odvětví národní kultury. Vedle Národního muzea, Národního divadla, Národního technického muzea, Národní knihovny, Národní galerie a Památníku národního písemnictví se tak postavil do přední řady institucí s celonárodním významem nejmladší přírůstek, který má pomocí výsledků etnologického bádání prezentovat tradiční lidovou kulturu a život na venkově. Základem nově vzniklé instituce se stalo sloučení čtyř dosavadních muzeí v přírodě: Valašského muzea v přírodě, Muzea v přírodě Zubrnice, Muzea v přírodě Vysočina a Hanáckého muzea v přírodě. Sídlem Národního muzea v přírodě je Rožnov pod Radhoštěm, kde byl v roce 1925 otevřen první český areál typu skanzen, pozdější Valaš-

ské muzeum v přírodě. Je logické, že toto kulturní zařízení s tradicí bezmála stoletou, na jehož postupném dotváření se podíleli přední národopisci, disponuje dostatečným know-how, aby organizačně i metodicky svou novou funkci zvládlo. Přívlastek „národní“ bezpochyby zvyšuje prestiž této instituce, ale představuje i závazek, kterému je možno dostat (krom nutných finančních prostředků) jen s vynaložením špičkových teoretických znalostí a zapálených odborníků.

Předložená publikace může být považována na odrazový můstek do života staronové instituce. Je výsledkem rokování, které proběhlo počátkem roku 2018 na konferenci s názvem *Poslání a budoucnost muzeí v přírodě v České republice*, kterou Valašské muzeum v přírodě svolalo za účelem kritického zhodnocení stavu muzejnictví v přírodě se zřetelem